

- 1.- TEKILADUN AEROFONOAK
- 2.- TEKILADUN KORDOFONOAK
- 3.- METALEZKO AEROFONOAK
- 4.- ZUREZKO AEROFONOAK
- 5.- HARI IGURTZIZIKO KORDOFONOAK

HOTSAK SORTZEN

**METALEZKO
AEROFONOAK**

ZER DA HOTSAK SORTZEN?

HOTSAK SORTZEN bideo-serieak gaur egun musikaren munduan erabiltzen diren musika-tresnak, taldeka sailkatuak, ikaslegoari erakutsi nahi dizkio eta, bere helburu nagusia ikaslego horri musikaren alderdi honen ulermena erraztea eta laburbiltzea da.

Bideo-seriea musika ematen duen irakaslea bere eguneroko lanean laguntzeko tresna osagarri bat eskaintzeko asmoz eratu da. Horrela berak eskuarrean dituen bestelako bitartekoak, liburuak, musika-tresna bidezko ekimenak, audizioak e.a. HOTSAK SORTZEN bideo-serieaz indartu eta aberastu egin ahal izango ditu.

Musika-tresnak sailkatzerakoan erabiltzen den hiztegia orohar, C.Sandis-ek 1914. urtean proposatu zuenari jarraikiz osatu da. Dena dela irakasleak ikusi beharke du zein hiztegi komeni zaien, orain arte arabili duena kontuan hartuta. Hala ere interesgarria litzateke ikaslegoaren antzinako formel buruzko jakinahia piztea. Izan ere gaur egun arruntki erabiltzen diren hainbat hitzek, orduko oroltzapena baitakarkigute. Besteak beste "telefono", "fototeka" eta horrelakoak.

NOIZ ETA NOLA ERABILI HOTSAK SORTZEN

Hots eta doinuak sortzen duten musika-tresnei buruzko lan didaktiko hau, HOTSAK SORTZEN bataiatu duguna, Derri gorrezko Bigarren Hezkuntzan darduten taldeentzat pentsatua dago. Adierazpen Instrumentala izenburua duen Atal Nagusian legoke eta honen barruan Bigarren Edukin Multzoan "Adierazpena eta Komunikazioan" alegia.

Bideo-serieari heldu aurretik komenigarria litzateke ikaslegoa apur bat prestatu izatea. Horretarako, modu empirikoan bada ere, irakaslearen hitzaldiak medio, ikaslegoa musika-tresna eta hotsen berezitasun fisikoen berri izan dezan saiaturko gara lehenbizi. Gero, ezaguera empiriko horretatik egoera kognoszitibora iragan daitezen ahaleginduko gara, Bigarren Edukin Multzo hau eta Hirugarrena "Musika Historian" dioena erlazionatuz.

SERIEAREN EDUKIN OROKORRAK

Bideo bakoitzak eremu historikoan aurkeztuko ditu musika-tresnak, garaian garaiko moda eta estiloen eboluzioak berarengan sortutako aldaketak erakutsiz bai teknikoki bai apaingarrietan. Musika-tresna ezberdinak ikusteak "Hotsak nola sortzen diren" erakustea du xede. Gai honek berebiziko zailtasunak ditu hainbat kasutan, esate baterako organoan. Horregatik, nahitaezkoa da instrumentuak zehatz-mehatz ikusi eta entzutea hori guztia ulertzeko. Horra hor ikus-entzutezkoen papera.

Bideoan kontu handiz ukitzen den beste alderdi bat zera da: musika-tresna bakoitzari dagokion toki fisiko eta ingurunea. Azken hauek aldaketa nabarmenak ezagutu dute historian zehar, garaia, giroa eta musika-tresnaren erabileraren arabera.

HELBURU OROKORRAK

- 1.- Musika-tresna bakoitza berezko dituen doinuak medio ezagutua izan dadin lortzea.
- 2.- Doinua eta doinu hori ekoizten duen musika-tresna erlazionatzea. Horrekin batera doinua sortzeko modua eta forma musika tresnarekin erlazionatu.
- 3.- Musika-tresna bakoitzak historian bete duen lekua kokatzea.
- 4.- Doinuaren berezitasunak ezagutu, aurreko esperientzia musikaletan jasotako ezagueraz baliatuz.
- 5.- Musika-taldeen barruan instrumentuak bereiztea. Lan hau musikagile kopuru ezberdinez osaturiko musika taldeekin egingo dugu.
- 6.- Musika-tresnak ikaslearen ingurune hurbilarekin erlazionatu.
- 7.- Mendebaldeko musika-talde garrantzitsuenen ezagutza. Baita norberaren herri ingurukoak ere.

BIGAREN HELBURUAK

- 1.- Entzumena garatzea.
- 2.- Doinuaren berezitasunak partitura batean nola adierazten diren ezagutzea.
- 3.- Doinuaren ezaugarri guztiak sor dezaketen instrumentuak sortzea.
- 4.- Musika eta natura elkartzea. Mani-festazio hau nola ematen den erakustea instrumentuetan. Esaterako organoak badu "txori kantua" izeneko erregistro bat.

JARRERAZKO HELBURUAK

- 1.- Talde lana bultzatuz, taldeari buruzko balorazioa eta errespetua landu.
- 2.- Erantzukizuna garatu proposaturiko ekintzetan parte bizia hartuz.
- 3.- Atenzioa, obserbazioa, kontzentrazioa eta isiltasuna bizitu, inguruan dutenaz ohartzeko (hotsak eta doinuak barne) biderik onenak baitira.
- 4.- Musika-lengoiaren orokortasuna sentitzen saiatu munduko gizarte guztietan erabiltzen dela erakutsiz. Bess-talde musikaren ahalmen terapeutikoen berri ere emango diegu.
- 5.- Taldeko beste lagunekiko izan behar dugun begirune eta errespetua garatu.

ARIKETAK

- Ikasleei ahal duten musika-tresna guztiak klaserara ekar dezaten eskatuko diegu. Material guzti hori familiatan sailkatuko dugu edo taldetan. Jarraian ikasleek musika-tresna bakoitzaz demostrazio bat egingo dute eta denen artean, musika-jolea eta entzuleen artean instrumentuaren ezaugarriak zehaztuko dituzte, beti irakaslearen gidaritzapean.

- Herrian edo hirian ematen diren kontzertuetara joatea nahitaezko ariketa da, bideo-serie hau modu egokian landu nahi bada. Kontzertu ostean, klasean, ikasleek ikusi duten orkestra, banda edo musika-taldea zatitu egingo dute doinu eta instrumentuen arabera.

- Bideo-seriean erakusten diren instrumentuak komeni da historikoki begiratzea. Horretarako, gure herriko zein gertuen dugun hiriko antzinako eraikuntza nahiz museoetara joatea aholkatzen da. Toki horietan erraz aurkituko ditugu antzinako musika-tresnen arrastoak. Elizetako estatua eta irudietan edota arte ederretako museoetako koadroetan.

Ariketa hau egin ez gero, - MUSIKA - ARTEA - GARAIBO ESTILOA, erlazionatu ahal izango ditugu.

KAPITULUAREN GIDA DIDAKTIKOA

EDUKINA

Kapitulua hiru atal nagusitan banatua duzu.

-Lehen atala. Aurkezpena.

Lehen atal honetan metalezko aereofoak izena jarri diogun familiako instrumentuak aurkezten dira, hots haize-instrumentuen artean metalezkoen taldekoak. Hasteko instrumentu hauen ezaugarri orokorretaz mintzatzen gara. Soina sortzeko moduz, airearen eragina instrumentuan, tutu edo hodian luzeraz, haizearen bidea luzatzeko erabiltzen dituzten pistoi eta balbulez e.á.

-Bigarren atala. Historia.

Bigarren atala metalezko aereofooen historiari esakaini diogu. Bertan historiaturreko garailetaraino hurbilduko gara. Izan ere orduko gizakiek oharturik baitzeuden hoditxo bati putz eginez gero soina sortzen zela. Handik hasita gaur egunerarte zein bilakaera ezagutu duten ere ikusiko dugu.

-Hirugarren atala. Tronpeta. Tronpa. Tronboia. Tuba.

Atal honetan, haize-instrumentuen artean metalezkoen taldeko partaideak ikusiko ditugu banan banan.

-**Tronpeta.** Hauke dugu metalezko aereofooen artean instrumenturik ezagunena eta ziur aski gehien erabiltzen dena. Instrumentuaren osagarriak eta bere doinuaren berezitasunak aztertuko ditugu. Atal berean, tronpetaren antzekoa den fliskornoa ere ikusiko dugu.

-**Tronpa,** eskua pabillioiaren barruan sartuta jotzen dena da.

-**Tronboiaren** ezaugarri nagusia, ez pistoiarik ez balbularik ez izatea da. Aurrera eta atzera ibiltzen den «U» formako hodiaz jotzen da.

-**Tuba eta bombardinoá** sail berean sartu ditugu, bata eta bestea oso antzekoak direlako. Bombardinoá txikiagoa da eta pistoiak erabiltzen ditu.

GLOSARIOA

METALEZKO AEROFONOAK
TUTU-HODI
HARMONIKOAK
AIRE BUHUNBA
AHOKO PIEZAK
PISTOIAK
ERROTAZIOZKO BALEULAK
HEDAPENA
ITZALGAILUAK
PABILIOIA

LIBURUAK

--El libro de la música--
V.V.A.A.
Parramon Institua

--Musicalia--
V.V.A.A.
Salvat, Iruña 1987

--Atlas de la música--
ULRICH, Michels
Alianza argitaletxea, Madrid 1982

--Diccionario Oxford de la música--
SCHOLES, Percy A.
Edhasa, Hermes, Sudamericana,
Barcelona, 1984.